

Suradnja vrtića i obitelji - pretpostavka ostvarivanja dobrobiti djeteta

Sukser, Matea

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:038700>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-01**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

MATEA SUKSER

ZAVRŠNI RAD

SURADNJA VRTIĆA I OBITELJI –
PRETPOSTAVKA OSTVARIVANJA DOBROBITI
DJETETA

Zagreb, 2022.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

ZAVRŠNI RAD

Ime i prezime pristupnika: Matea Sukser

Tema završnog rada: Suradnja vrtića i obitelji – pretpostavka ostvarivanja dobrobiti djeteta

Mentor: doc. dr. sc. Adrijana Višnjić Jevtić

Zagreb, 2022.

Sadržaj

Sažetak

Summary

1. Uvod.....	1
2. Dobrobit djeteta.....	2
3. Obitelj.....	4
3.1. Definicija obitelji.....	4
3.2. Tradicionalna i suvremena obitelj	5
3.3. Kompetentni roditelji.....	7
3.4. Roditeljski stilovi.....	8
4. Ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.....	10
4.1. Odgojitelji.....	11
4.2. Poticajno okruženje vrtića	13
5. Suradnja obitelji i odgojno-obrazovne ustanove	16
5.1. Modaliteti suradnje	17
5.2. Zapreke suradnji	19
5.3. Kompetencije odgojitelja za suradnju s roditeljima	20
6. Suradnjom roditelja i odgojitelja do dobrobiti djeteta	22
7. Zaključak.....	24
Literatura	25

Sažetak

Roditeljski dom smatra se mjestom u kojemu djeca stječu prva iskustva, znanja i vještine, te se razvijaju uz stavove i uvjerenja svojih roditelja, pa je sasvim normalno da će im vrtić biti potpuno novo i nepoznato okruženje. Stoga je vrlo bitno da roditelj i odgojitelj razviju partnerski odnos i pokušaju uspostaviti što kvalitetniju i uvažavajuću komunikaciju.

Kvalitetan suradnički odnos između roditelja i odgojitelja, odnosno između obitelji i vrtića ključan je za djetetov razvoj i daljnji napredak. Zadaća odgojno-obrazovne ustanove je osiguravanje najboljih mogućih uvjeta za dječji razvoj, a roditeljska uloga se očituje u poznavanju vlastitog djeteta. Svakako obje strane kao zadaću imaju pokušati uspostaviti što bolji suradnički odnos sa drugom stranom, jer naravno, i jedna i druga strana imaju zajednički cilj, a to je dobrobit djeteta.

Ključne riječi: obitelj, vrtić, partnerski odnos, suradnja, dobrobit djeteta

Summary

The family home is considered the place where children gain their first experiences, knowledge and skills, and develop according to their parents' attitudes and beliefs, so it is not unusual for kindergarten to represent a completely new and unfamiliar environment for them. Therefore, it is very important that the parent and the kindergarten teacher develop a partnership and try to establish a respectful communication of as high a quality as possible.

A high-quality partnership between a parent and a preschool teacher, i.e., between family and kindergarten, plays a key role in a child's development and further growth. The task of an educational institution is to ensure the best possible conditions for child development and the parents' role is displayed in their knowledge of their own child. The task of both parties is to try to establish the best possible partnership with each other, because naturally, both share a common goal, that of a child's well-being.

Key words: family, kindergarten, partnership, cooperation, child well-being

1. Uvod

Promjene u suvremenom društvu reflektiraju se na život pojedinca na različitim poljima od poslovnog do obiteljskog. Suvremena obitelj prilično se razlikuje od tradicionalne obitelji i njezinog shvaćanja, od same strukture, funkcioniranja pa čak i uloga u obitelji, puno se toga promijenilo (Janković, 2008). Majke više nisu te koje ostaju doma kako bi se brinule o djeci, već odlaze na posao i grade karijere. Sve veća zaposlenost muškaraca i žena dovodi do potrebe za dopunom obiteljskom odgoju što doprinosi povećanju broja djece u vrtićima.

Dječji vrtić je odgojno-obrazovna ustanova za djecu rane i predškolske dobi, a predškolska dob je razdoblje u kojem djeca stvaraju temelje za daljnji razvoj i odrastanje (Visković, 2018). U tom razdoblju vrlo je važno omogućiti djetetu kvalitetne uvjete i okruženje kako bi ono moglo ostvariti svoj puni potencijal.

Djetinjstvo i odrastanje vrlo su važni procesi u životu pojedinca. Kvalitetno odrastanje mogu potaknuti kvalitetno okruženje i pozitivni odnosi članova procesa. Na kvalitetu djetinjstva i dobrobit djeteta uvelike utječe i partnerski odnos roditelja i stručnjaka unutar odgojno-obrazovne ustanove.

S obzirom da je dječji vrtić mjesto u kojemu dijete provodi velik dio dana, vrlo je bitno da se uspostavi suradnički odnos između roditelja i odgojitelja kako bi taj boravak bio što kvalitetniji i ugodniji djetetu. Za uspostavljanje takvog odnosa vrlo je bitna komunikacija, jer ipak je roditelj taj koji najbolje poznaje svoje dijete i njegova je zadaća da odgojitelju pruži sve potrebne informacije o djetetu kako bi zajedno mogli što bolje djelovati na razvoj djeteta. Naravno, najbitnija stavka prilikom ostvarivanja suradnje je da i roditelji i odgojitelji shvaćaju da imaju zajednički cilj i da su usmjereni na dobrobit djeteta.

2. Dobrobit djeteta

Dobrobit se često opisuje kao kvaliteta života, a ona ovisi o dobi pojedinca i njegovom shvaćanju dobrobiti. Višnjić Jevtić i Visković (2021) dobrobit opisuju kao rezultat razvoja, odgoja i obrazovanja u kojima dijete sudjeluje i pokreće vlastiti napredak. Vladimir Anić (2007) dobrobit opisuje kao stanje dobra zdravlja, sigurnosti, sreće i prosperiteta pojedinaca ili skupine.

Temeljni dokument ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj je Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2015). Jedan od osnovnih ciljeva navedenih u ovom dokumentu je osiguravanje dobrobiti za dijete. U dokumentu se navodi da je proces osiguravanja dobrobiti multidimenzionalan, dinamičan i interaktivan te da se njime uključuje zdravo individualno funkcioniranje i socijalni odnosi u kvalitetnoj okolini ustanove. Također, ističe se razumijevanje dobrobiti koje proizlazi iz znanja i očekivanja odgojitelja te načina na koji on shvaća dijete, njegovo odrastanje i socijalizaciju te važnost odgoja i obrazovanja. U dokumentu se navode osobna, emocionalna i tjelesna, obrazovna i socijalna dobrobit. Osobna, emocionalna i tjelesna dobrobit u kurikulumu se opisuje kao subjektivan osjećaj, a uključuje motoričke vještine, higijenske i prehrambene navike, otvorenost novim iskustvima, samopoštovanje, samosvijest i razvoj identiteta. Obrazovna dobrobit opisuje se kao razvijanje vlastitog potencijala i uspješno funkcioniranje, a uključuje kreativnost, učenje i stvaranje ideja. Zadnja je socijalna dobrobit koja se navodi kao uspješno funkcioniranje i razvijanje socijalnih kompetencija, a uključuje percepciju sebe kao člana zajednice, etičnost, toleranciju i solidarnost, aktivnu komunikaciju s drugima i ponašanje u skladu sa pravilima i normama skupine.

Dobrobit se spominje i u Konvenciji o pravima djeteta (UN, 2001) u kontekstu jednog od četiri opća načela na kojima se temelji konvencija:

„Pri donošenju svih odluka ili izvršenju postupaka koji utječu na dijete, ili na djecu kao skupinu, najvažnija mora biti dobrobit djeteta.“

Prava se mogu interpretirati kao kreiranje dobrobiti ili uvjeta za dobrobit, koji se odnose na kvalitetu života djeteta u ekonomskom, emocionalnom, psihičkom, socijalnom, materijalnom i kulturnom smislu. Još jedna stavka u razvoju dobrobiti koju Ben-Arieh i suradnici (2014) naglašavaju je i razvoj i realizacija dječjeg potencijala.

Kagıtcıbası (2014) ističe kako je u dobrobit djeteta velikim dijelom uključena obitelj, a s obzirom da je obitelj dio kulturne zajednice, dobrobit djeteta treba se promatrati kroz sociokulturalni kontekst.

S obzirom na navedeno, dobrobit djeteta može se definirati kao stanje u kojem je dijete zdravo, sigurno i u kvalitetnom okruženju. Dobrobit nastaje kao rezultat odgoja i obrazovanja, kako u odgojno-obrazovnoj ustanovi, tako i u obiteljskom domu. Obje strane se trude djetetu omogućiti sve resurse za osobni, emocionalni i tjelesni razvoj. Također, djetetova okolina mora biti poticajna, kako bi se ispunio djetetov pun potencijal.

3. Obitelj

Činjenica je da je obitelj, od početka pa sve do danas, izložena stalnim promjenama koje su uzrokovane vanjskim i unutarnjim čimbenicima. Vanjski čimbenici uključuju širu zajednicu i njezinu organizaciju zajedno sa politikom, kulturom, demografskim promjenama te materijalnim i socijalnim statusom. Što se tiče unutarnjih čimbenika, tu se ubrajaju međusobni odnosi unutar obitelji, obiteljska dinamika, podjela uloga, komunikacija, ali i individualne karakteristike svakog člana obiteljske zajednice.

Tijekom godina, došlo je i do promjena u funkciji, ali i važnosti obiteljske uloge, koja je porasla. To upravo dokazuje činjenica da ako se, u prošlosti, važnost obitelji ikada zanemarila ili u potpunosti odbacila dogodile su se negativne promjene u tolikoj mjeri da ih je kasnije bilo gotovo nemoguće ispraviti. Upravo je iz tog razloga obitelj u središtu proučavanja velikog broja znanstvenih i stručnih područja.

3.1. Definicija obitelji

S obzirom da pojam obitelji proučavaju mnoga znanstvena i stručna područja, kao i velik broj autora, prilično je teško, gotovo i nemoguće odrediti jednu, jedinstvenu definiciju obitelji. Također, određene definicije predstavljene su kao polazište pojedinim znanstvenim područjima te su na taj način i shvaćene. Primjerice, sociologija obitelj definira kao osnovnu društvenu jedinicu, dok psihologija ističe utjecaj obitelji u socijalizaciji i psihičkom razvoju djeteta, a antropologija obitelj opisuje kao osnovnu zajednicu društva (Janković, 2008). Visković (2018) obitelj opisuje kao zajednicu roditelja i njihove biološke ili posvojene djece. Također tvrdi kako se obitelj mijenjala prema društvenim promjenama koje su prepoznatljive po načinu života, što se očituje kroz ponašanja, rituale, norme, načine rješavanja problema i načine komuniciranja.

Pojam obitelji ima svoj uži i širi smisao. Uži smisao označava nuklearnu obitelj, odnosno roditelje i njihovu djecu, a širi smisao podrazumijeva proširenu obitelj, dakle, roditelje, djecu i ostale srodnike. Također, pojam „obitelj“ vrlo se često koristi kao istoznačnica pojmu „porodica“, što nije u potpunosti točno. Kod obitelji, naglasak se stavlja na zajednički život, dakle obitelj je zajednica roditelja i djece te njihovih srodnika koji zajedno žive, a porodica uključuje pretke, potomke i ostale srodnike koji mogu, ali ne moraju zajedno živjeti (Ljubetić, 2007).

Kako bi se što bolje razumjela obitelj i njezina kultura vrlo je bitno definirati njezine odrednice kao što su obiteljska struktura, obiteljske funkcije i načini funkcioniranja. Kada se

govori o obiteljskoj strukturi, ona je određena interaktivnim odnosima članova obitelji koji se temelje na njihovim osobnim vrijednostima i iskustvima. Može se prepoznati po uobičajenom načinu ponašanja i komunikaciji, a ovisi o vrsti međusobnog odnosa roditelja, ali i odnosa između roditelja i djece, kao i o broju djece u obitelji. U današnjem društvu postoji sve više suvremenih struktura obitelji. Neke od tih struktura su obitelji s jednim roditeljem, obitelji čiji su članovi došli iz prijašnjih obitelji partnera, obitelji sa istospolnim partnerima te udomiteljske i usvojiteljske obitelji. Također, postoje i strukture obitelji u kojima su jedan ili oba roditelja odsutni, do čega najčešće dolazi zbog promjena na tržištu rada, što također može utjecati i na maji broj djece u obitelji (Visković, 2018). Sljedeća odrednica obiteljske kulture su obiteljske funkcije, koje imaju veliku važnost u nastanku, ali i daljnjem razvoju obitelji. One predstavljaju načine stvaranja uvjeta koji zadovoljavaju potrebe članova obitelji. Neke od obiteljskih funkcija, koje se smatraju trajnima, su: biološko-reproduktivna, odgojno-obrazovna, emocionalna i socijalizacijska. Uz njih postoje i druge obiteljske funkcije, primjerice ekonomska funkcija, funkcija zajedničkog vremena, religiozna i domoljubna funkcija. Biološko-reproduktivna funkcija ili kako Janković (2008) navodi, biološko-seksualna i reproduktivna funkcija, jedna je od temeljnih funkcija obitelji. Autor ističe kako su ove dvije funkcije izjednačene, odnosno razdvojene jer obitelj ulazi u doba sve veće strukturne redukcije i snažne ravnopravnosti. Sljedeća funkcija je odgojno-obrazovna koja podrazumijeva dvije razine. Prva razina uključuje proces interaktivnih utjecaja na razvoj djeteta i izgrađivanje osobnosti, a druga razina je razina stvaranja uvjeta za razvoj pojedinca (Visković, 2018). Nadalje, emocionalna funkcija, vrlo je bitna, ako ne i najbitnija obiteljska funkcija, jer su, prema Jankoviću (2008) ljubav i druge srodne emocije ključne za održavanje ravnoteže organizma i presudan čimbenik biološkog opstanka kod djece. Na kraju, socijalizacijska funkcija, podrazumijeva socijaliziranje same obitelji kao samostalne skupine nekog društva, ali i socijalizaciju svakog pojedinca te skupine individualno.

3.2. Tradicionalna i suvremena obitelj

Promjene u društvu zahtijevaju i određene promjene u obitelji, a obitelj se promjenom svojih funkcija prilagođava potrebama društva. S obzirom da je sastavni dio društva, obitelj se može promatrati kroz društvene i političke promjene kroz povijest. Primjerice, pojavom prve industrijske revolucije, zaposlenost se pretežito premjestila u gradove, a velik broj stanovništva odlazi iz sela kako bi se zaposlili u tvornicama. Upravo je to bio razlog značajne promjene života u obitelji. Ne samo muškarci, već i žene i djeca, morali su svakodnevno napuštati svoje domove kako bi odlazili na posao (Ljubetić, 2007). U novonastaloj situaciji

članovi obitelji manje vremena provode zajedno, a obitelj nije više u tolikoj mjeri u središtu njihova života. Nadalje, događaji poput velike ekonomske krize ili drugog svjetskog rata također su doprinijele promjenama u obiteljskoj zajednici. Muškarci gube posao, a time i ulogu hranitelja, ili odlaze u rat pa žene moraju preuzeti novu ulogu u obitelji.

Suvremena obitelj dio je modernizma, razdoblja kraja 18. i početka 19. stoljeća koje označava tranziciju iz tradicionalnog i seoskog društva u moderno i industrijsko. Taj prijelaz se dešava zbog drastičnih promjena svakodnevnog života društva, a jedna od njih je i već navedena promjena uloge žene u obitelji, ali i odnosa u obitelji općenito. Članovi obitelji postaju sve više povezani, osjećaju određenu privrženost te se sve veća vrijednost daje osobnoj slobodi i sreći u obiteljskoj zajednici. Drugim riječima, obitelj se više ne smatra ekonomskom zajednicom već osjećajnom. Nadalje, uloga supružnika se promijenila, iako se ženama i dalje daje većinska odgovornost za skrb o djeci, kućanski poslovi se dijele te na taj način i muškarci doprinose funkcioniranju kućanstva. Dijete se u modernizmu smatra kao biće kojemu je potrebna zaštita roditelja, a to se može ostvariti samo u stabilnom, zaštitničkom domu, ističe Ljubetić (2007). To je donijelo nove, negativne posljedice na obiteljsku kulturu. Naime, s ovim pogledom na dijete, roditelji su pokušavali maksimalno ispuniti svoje zadaće roditeljstva te zadovoljiti potrebe svog djeteta, čak i pod cijenu profesionalne karijere ili života u nesretnom braku.

20. stoljeće opet donosi nove promjene u društvenom i kulturnom životu te se naziva postmodernizam ili prema nekim autorima, kasni modernizam. Velika promjena dešava se u samom načinu roditeljstva jer roditelji više nisu okrenuti isključivo zadovoljavanju dječjih potreba već i zadovoljavanju vlastitih. Ljubetić (2007) naglašava kako se majke sve više odlučuju za ulogu majke i poslovne žene, a briga o predškolskoj djeci sve više se predaje plaćenim profesionalcima. Također, sve više dolazi do suvremenih struktura obitelji, kao što su jednoroditeljske obitelji i obitelji rastavljenih roditelja. U ovom razdoblju djeca se moraju prilagoditi dvjema različitim kulturama, obiteljskoj i vrtićkoj. Obitelj im predstavlja emocionalno utočište, a odgojno-obrazovna ustanova im omogućava razvijanje samokontrole ponašanja. Ljubetić (2007) također ističe kako djetetu može biti teško kada roditelji ne postavljaju jasne granice i pravila.

Jesper Juul (2008) navodi kako roditelji u suvremenim obiteljima pokazuju puno više nesigurnosti, ali i više zanimanja za pronalaženjem odgovora na pitanja roditeljstva. Također, naglašava kako su roditelji i prije bili nesigurni, ali razlika između tradicionalnih i suvremenih roditelja je u tome što se suvremeni roditelji ne boje pokazati nesigurnost. Naprotiv, oni su

čak vrlo iskreni oko toga. Roditelji, iako imaju podršku i informacije od drugih roditelja i stručnjaka kao što su učitelji, odgajatelji, psiholozi i pedagozi, svejedno će imati sumnju i postojat će određena količina nesigurnosti jer se većina informacija sa različitih strana neće podudarati.

3.3. Kompetentni roditelji

Na buduće ponašanje djeteta, kao i na njegov razvitak uvelike utječe genetika, što znači da su neke osobine djeteta određene naslijeđem. Tu se svakako ne smije izostaviti činjenica da u jednakoj mjeri na osobne značajke djeteta utječe i okolina. Veliku ulogu ovdje preuzimaju upravo roditelji, odnosno obitelj djeteta. Roditeljstvo je proces koji uključuje biološke ili socijalne roditelje i njihovu djecu, a sastoji se od mnoštva aktivnosti kojima se omogućava što bolji razvoj djeteta (Ljubetić, 2007).

Na kvalitetu roditeljstva i odnose u obitelji utječu određeni čimbenici kao što su osobine roditelja, broj i redoslijed rođenja djece u obitelji, spol djeteta i dr. Kvalitetni roditelji trebali bi biti samopouzdana, psihički i emocionalno zreli te imati visoko samopoštovanje, trebali bi moći prepoznati i odgovoriti na potrebe djeteta i imati određene stavove i uvjerenja o roditeljstvu (Visković, 2018).

Vladimir Anić (2007) kao kvalitetnu osobu navodi nekoga tko ima dobre osobine, kvalitete, a kao kompetentnu osobu nekoga tko je sposoban i stručan. Kvalitetni roditelji nisu nužno i kompetentni, ali lakše postaju kompetentni jer posjeduju osobine koje će im pomoći u stjecanju sposobnosti i znanja potrebnih za kompetentno roditeljstvo.

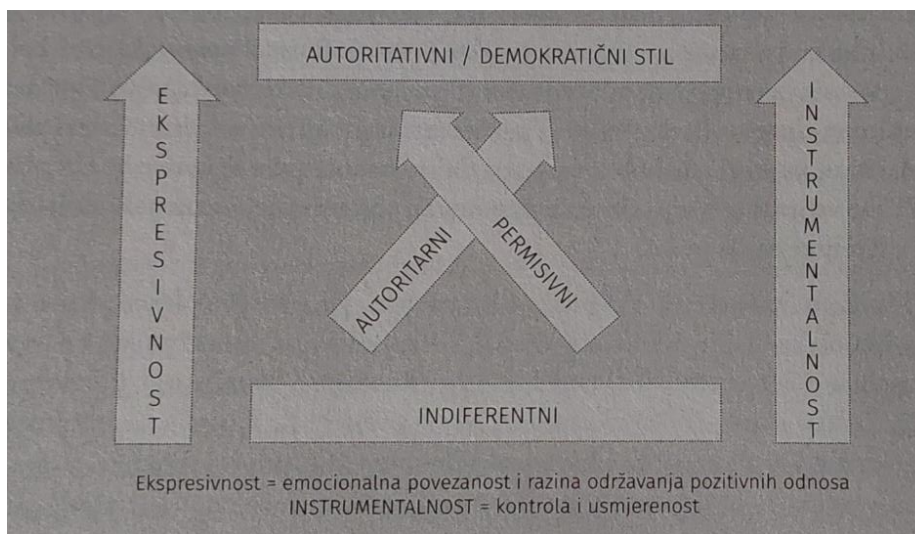
Kompetencija roditelja prvenstveno se iskazuje poznavanjem vlastitog djeteta, ali i djece općenito. Tu se podrazumijeva poznavanje faza dječjeg razvoja, mogućnosti i potreba, kao i interesa. Osim poželjnih ponašanja, važno da roditelj može procijeniti ponašanje djeteta u kriznim situacijama. Zapažanje poteškoća u ponašanju vrlo je bitno jer ako odrasli koji su uključeni u dječji život ne odgovore na određena nepoželjna ponašanja, koja predstavljaju „pozive u pomoć“, ta ponašanja mogu se pretvoriti u teže oblike- tzv. poremećaje u ponašanju (Janković, 2008).

Kompetentni roditelji mogu se prepoznati po djetetu koje je samopouzdana, koje ima visoko samopoštovanje i kvalitetne odgojno-obrazovne rezultate (Visković, 2018). Od kompetentnih roditelja očekuje se da utječu na sve navedene aspekte, ali i na ukupan razvoj djeteta te da su otvoreni za učenje, kao i za nove izazove koje im ova uloga donosi. Također, očekuje se da

roditelji svojim ponašanjem i postupcima djeci predstavljaju model ponašanja te da odaberu i budu dosljedni optimalnom roditeljskom stilu.

3.4. Roditeljski stilovi

Roditeljski stil uključuje stavove roditelja prema djetetu i roditeljske postupke koji se odvijaju unutar određenog emocionalnog ozračja (Petani, 2011). Izdvajaju se četiri roditeljska stila koja su obilježena dvjema dimenzijama. Prva dimenzija objašnjava količinu emocionalne topline i podrške koju roditelj pruža djetetu, odnosno dimenzija topline naspram hladnoće, a druga dimenzija je dimenzija kojom se pokazuje količina nadzora i jasnoća granica koju roditelj ima nad svojim djetetom, odnosno autonomija naspram kontrole.

Prikaz 2. Roditeljski stil prema varijablama emocionalne ekspresivnosti i granica prihvatljivog (Visković, 2018, str. 26)

Prema prikazu, kombiniranjem dimenzija dobivaju se četiri različita stila roditeljstva, autoritativni, permisivni, autoritarni i indiferentni. Autoritativni stil smatra se optimalnim roditeljskim stilom, jer podrazumijeva visoku razinu kontrole (jasno postavljene granice) i usmjerenost, ali i visoku emocionalnu povezanost (Visković, 2018). Autoritativnim stilom kod djece se ostvaruje sloboda u komunikaciji, kreativnost i spontanost. Nadalje, permisivni stil obilježen je velikom količinom topline i podrške, ali niskom razinom kontrole. Roditelji u ovom stilu ne postavljaju svojoj djeci gotovo nikakve granice, a rezultat mogu biti nesigurna i nesnalažljiva djeca. Sljedeći stil je autoritarni stil, u kojemu su roditelji strogi i imaju vrlo visoku razinu kontrole, a istovremeno ne pokazuju puno topline i ljubavi. Rezultat ovog roditeljskog stila su povučena djeca koja mogu imati česte promjene raspoloženja. Zadnji odgojni stil je indiferentni stil, kojeg karakteriziraju niska razina kontrole i nedostatak

ograničenja, ali i mala količina emocionalne podrške i topline. Ovaj odgojni stil kod djece izaziva stalan otpor, česte neuspjehe u obrazovanju, kao i nemogućnost socijalizacije.

Roditeljski stil ima veliku važnost, kako za dobrobit djeteta tako i za suradnju s odgojno-obrazovnom ustanovom. Roditeljski stil utječe na osobnost djeteta, njegovo ponašanje i socijalne odnose. Roditelji koji imaju različite roditeljske stilove mogu pristupati drugačije ili nikako ne pristupati suradnji s odgojno-obrazovnom ustanovom te zajedno raditi za dobrobit djeteta.

4. Ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Uz obitelj, veliku ulogu u djetetovom razvoju ima i odgojno-obrazovna ustanova. Unutar ove dvije kulture pojedinac izgrađuje vlastiti identitet, razvija stavove, vrijednosti i kompetencije te uči i kreira ponašanja. Jedna od temeljnih odrednica kulture odgojno-obrazovne ustanove je međusobna interakcija njezinih članova (Visković, 2018), a s obzirom da su članovi svake odgojno-obrazovne ustanove različiti, može se reći da je svaka odgojno-obrazovna ustanova autentična i prema tome joj treba pristupati kao prema jedinstvenoj kulturi. Također, ako se ustanovama na bilo koji način pokuša nametnuti univerzalna kultura, može doći do gubitka autentičnosti pojedinih ustanova. Osim jedinstvenosti, još jedno obilježje kulture ustanove je promjenjivost. Do promjena može doći zbog izmjene stručnih djelatnika, uključivanja nove djece u ustanovu, tranzicije djece iz jedne odgojno-obrazovne ustanove u drugu, itd (Visković, 2018). Smjer u kojemu će promjene teći, ovisi o sudionicima procesa i njihovim vrijednostima, doživljajima i iskustvima, a najbolje ga se može uočiti u prostorno-materijalnom okruženju i artefaktima (Visković, 2018). Osim članova, njihovih međusobnih odnosa i vrijednosti, prostorno-materijalnog okruženja i artefakata, postoje još neke odrednice koje oblikuju svaku odgojno-obrazovnu ustanovu na određen način, a to su struktura vremena, norme, simboli, običaji i rituali. Međuodnos svih navedenih čimbenika kulture uvelike utječe na kvalitetu odgojno-obrazovne ustanove. Također, kada se govori o kreiranju kulture odgojno-obrazovne ustanove ne smije se izostaviti važnost utjecaja okruženja, kao ni utjecaja prijašnjih iskustava članova (Visković, 2018). Primjerice, ako je odgajatelj imao negativno iskustvo prilikom suradnje s roditeljima, može doći do poteškoća ili čak odbijanja nastavka suradnje s tim ili bilo kojim drugim roditeljima. Nadalje, kada se govori o okruženju, autorica Visković (2018) naglašava kako javne obrazovne politike i lokalne vlasti mogu uvelike utjecati na kvalitetu i razvijanje odgojno-obrazovne ustanove u smislu osiguravanja materijalnih uvjeta i zahtjeva o načinima funkcioniranja.

Kada se govori o kulturi samog vrtića, ona može biti pozitivna i negativna (Slunjski, 2008). Pozitivnu kulturu obilježavaju pozitivna postignuća i razvoj članova, kolegijalnost te uspješan kurikulum, dok se kod negativne kulture ne daje važnost profesionalnom razvoju, ne vrednuje se profesionalno usavršavanje, dolazi do otpora promjenama i obijanja suradnje (Slunjski, 2008). Prema tome, čimbenici koji doprinose razvoju kulture vrtića su pozitivni i profesionalni odnosi članova, poticajno okruženje vrtića te usmjerenost na profesionalan razvoj i cjeloživotno učenje. Međutim, sve to ne bi u potpunosti doprinosilo kvalitetnom razvoju kulture da je svaki vrtić sustav za sebe te da nema doticaj s drugim vrtićima ili

odgojno-obrazovnim ustanovama. Drugim riječima, da bi se postigla kvalitetna kultura, vrtić mora biti otvoren za suradnju s drugim vrtićima, odnosno povezivanje sa suradnicima i stručnjacima, kao i za suradnju sa zajednicom (Slunjski, 2008). Glavnu ulogu u poticanju suradničkih odnosa, kao i kreiranju i daljnjem razvoju takve kulture vrtića ima stručno osoblje na koje utječu norme, ali i njihova osobna iskustva, očekivanja, motiviranost i obrazovanje. Stručno osoblje ima određene zadaće koje bi trebalo ispuniti kako bi se ostvarila što bolja kvaliteta odgojno-obrazovne ustanove.

4.1. Odgojitelji

Odgojitelji imaju vrlo složenu i zahtjevnu ulogu. Naime, osim rada s djecom, podrazumijeva se suradnja s roditeljima, drugim stručnjacima koji su uključeni u odgoj i obrazovanje djece te sa širom zajednicom (Glavina, 2018). Međutim, prije samog rada u odgojno obrazovnoj ustanovi odgojitelji prolaze kroz proces obrazovanja na visokom učilištu, nakon kojeg slijede provjera ekspertnog znanja te stažiranje koje završava provjerom, odnosno stručnim ispitom (Domović, 2011). Po završetku obrazovanja na akademskoj razini i nakon polaganja stručnog ispita, profesionalni razvoj ostaje na odgojitelju. Odgojitelj cjeloživotnim učenjem usavršava stečena znanja te na njemu ostaje da odluči u kojoj će mjeri i kako utjecati na daljnji razvoj u profesiji.

Na profesionalni razvoj odgojitelja uvelike utječe kultura vrtića. Kvalitetna odgojno-obrazovna ustanova pružit će stručnim djelatnicima što kvalitetnije uvjete za stručno usavršavanje i profesionalni razvoj, a od odgojitelja se očekuje da učenje i usavršavanje smatraju cjeloživotnim procesom. Kada se govori o profesionalnom usavršavanju mnogi to vežu isključivo uz „informativni“ tip učenja, koji svakako donosi određena poboljšanja u radu, ali te promjene su često površne i ne utječu na cjelokupni rad u odgojno-obrazovnoj ustanovi. Da bi profesionalni razvoj bio cjelovit, nije dovoljno unaprijediti samo znanja, već i uvjerenja i ponašanja stručnih djelatnika odgojno-obrazovne ustanove. Također, stručno usavršavanje trebalo bi se dešavati u samom vrtiću i trebalo bi se baviti ukupnim kontekstom ustanove te osigurati da odgojatelj što bolje razumije taj kontekst jer ga samo tako može mijenjati. Međutim, vrlo je bitno naglasiti da je kultura odgojno-obrazovne ustanove toliko složen proces da jedan pojedinac ne može sam postići kvalitetu koju mogu postići svi stručnjaci zajedničkom suradnjom, stoga je vrlo bitno da u vrtiću vlada suradnička kultura.

Suradničko učenje je složen proces koji se očituje kao timski rad, a sastoji se od razmjene i analiziranja ideja i iskustava, refleksija te zajedničkog promišljanja i vrednovanja procesa (Slunjski, 2008, Visković, 2018). Suradnička kultura ima utjecaj, ne samo na kvalitetnu

kulturu odgojno-obrazovne ustanove, već i na profesionalni razvoj svakog stručnjaka individualno, a uvelike utječe i na razvoj refleksivnosti odgojitelja, kao i ostalih stručnjaka u vrtiću (Slunjski, 2008). Refleksija, odnosno samorefleksija je pojam koji označava potrebu stručnjaka za analizom vlastitih postupaka u odgojno-obrazovnom procesu, a služi za prepoznavanje i uklanjanje razlike između željenih i u praksi postignutih ponašanja odgojitelja (Slunjski, 2008). Zajednička refleksija im pruža mogućnost dijeljenja vlastitih iskustava i postupaka, ali i zajedničko razvijanje novih razumijevanja prakse i kompetencija.

Kako bi zajednička refleksija bila lakša vrlo je bitno imati razne oblike dokumentacije koji odgojiteljima pomažu kod upoznavanja i analize vlastitih vrijednosti, kao i vrijednosti svojih suradnika (Slunjski, 2008). Vrijednosti koje neki odgojitelj ima mogu se pratiti kroz dimenzije odgojno-obrazovne kulture. Primjerice, kada se govori od vremenskoj strukturi, bitno je kako će odgojitelj organizirati vrijeme aktivnosti djece, hoće li biti fleksibilan i poštovati njihov interes. Fleksibilnost se izražava i kroz spremnost na odustajanje od planirane aktivnosti i ostavljanje prostora djeci za preuzimanje inicijative i organiziranje aktivnosti (Slunjski, 2008). Također, vrijednosti odgojitelja mogu biti izražene i u načinu na koji oblikuje prostorno-materijalno okruženje, koja je njegova uloga u aktivnostima te na koji način i o čemu razgovara s djecom.

Iz navedenog se može zaključiti kako odgojitelji imaju vrlo visoku razinu slobode u svome radu, ali to dolazi sa visokom razinom odgovornosti, što uvelike utječe na stres na radnom mjestu. Do stresa može doći zbog nepovoljnih uvjeta rada, loših odnosa s roditeljima i djecom, ali i sa drugim zaposlenicima ustanove (Glavina, 2008). Slunjski (2008) naglašava kako profesionalno zajedništvo uvelike utječe na odgojno-obrazovnu kulturu vrtića jer zaposlenici tim putem dobivaju potrebnu psihološku i emocionalnu podršku. Stoga, ako u vrtiću vlada kultura koja nije podržavajuća i suradnička odgojitelj ne može dobiti takvu vrstu podrške. Još jedan razlog stresa su i zahtjevna ponašanja djece, a odgojitelji koji su pod visokom razinom stresa pokazivat će manje tolerancije za ta zahtjevna ponašanja te će pružati manju količinu emocionalne podrške djeci (Glavina, 2008). Kod djece se, kao posljedica toga, može razviti negativizam i agresivno ponašanje, stoga se od odgojitelja svakako očekuje visoka razina emocionalnog i socijalnog angažmana u radu s djecom, ali i odraslima. Odgojiteljska profesija ne bi bila moguća bez prisutnosti emocija jer odgojiteljeva uloga je da djeci bude model emocionalne samoregulacije te da im pomogne usvojiti znanja o emocijama.

4.2. Poticajno okruženje vrtića

Djeca znanja iz okoline aktivno kreiraju, oblikuju i interpretiraju na svoj način te ih uključuju u već formiran koncept znanja. Suprotno tome, tradicionalna slika djeteta bila je da je dijete „tabula rasa“, odnosno „prazna ploča“ na koju netko mora upisati znanja. Slunjski (2008) smatra da bi odgojitelji na djecu trebali gledati kao na inteligentna, kompetentna i razborita bića te da bi se to trebalo odražavati u svakom dijelu njihova rada u odgojno-obrazovnoj ustanovi. Odgojitelji koji imaju takvu sliku o djetetu, osiguravaju djeci kvalitetan razvoj, brinu o vremenskoj strukturi aktivnosti, kao i o poticajnom prostorno-materijalnom okruženju. Iz toga se može zaključiti da je, kako bi se djeci osiguralo što kvalitetnije poticajno okruženje vrlo bitno obuhvatiti sve njegove dimenzije, prostorno-materijalnu, socijalnu i vremensku.

Kako bi prostorno-materijalno okruženje bilo što kvalitetnije, odgojitelj treba imati na umu da su djeca konstantno u procesu istraživanja te da na taj način pokušavaju razumjeti svijet koji ih okružuje. Odgojitelj će prema tome organizirati bogato i poticajno okruženje kako bi što više unaprijedio dječji proces istraživanja. Također, odgojitelj se treba voditi činjenicom da je svako dijete različito, da djeca uče i razmišljaju na različite načine te da je svako dijete uspješnije u nekom području, dok je u nekom drugom manje uspješno. Upravo zbog tog razloga, odgojitelj bi svakom djetetu, kao i njihovom učenju trebao pristupiti individualno, prema njihovim mogućnostima i potrebama. Kako bi se djetetovom učenju pristupilo što kvalitetnije vrlo je bitno da odgojitelji organiziraju kvalitetno i poticajno prostorno-materijalno okruženje. Pozitivno prostorno-materijalno okruženje organizirat će odgojitelji koji djecu doživljavaju kao inteligentna i sposobna bića koja uče čineći. Takvo okruženje potiče djecu da sami organiziraju aktivnosti i da kreiraju svoj proces učenja, da istražuju i formiraju znanja. Uloga odraslih je da osiguravaju materijalne i socijalne uvjete te da poštuju prirodni tijek dječjeg procesa učenja. Suprotno tome, negativno prostorno-materijalno okruženje organizirat će odgojitelji koji djecu percipiraju kao nekoga koga treba kontrolirati, tko nije sposoban za samoorganizaciju aktivnosti i kao nekog nekompetentnog. Takvo okruženje bit će nepoticažno, s malom količinom sadržaja te orijentirano isključivo na kontrolu djece, bez imalo slobode, dok će odrasli biti kreatori dječjeg procesa učenja i aktivnosti koje se vežu uz njega.

Osim poticajnih materijala, veliku ulogu u kvalitetnom prostorno-materijalnom okruženju ima i organizacija samog prostora. Djeca bi se, prvenstveno, u prostoriji skupine trebala osjećati što ugodnije, jer ipak tamo provode velik dio dana. Kako bi to ostvarili mnogi odgojitelji u

skupini imaju udobno i mirno mjesto za osamljivanje, primjerice kućice skrivalice, koje djeci pružaju privatnost i odmor, a istodobno izražavaju odgojiteljevo povjerenje u dijete (Slunjski, 2008). Međusobno povjerenje je vrlo bitno za ostvarivanje uspješne odgojno-obrazovne prakse, jer ona se temelji na prihvaćajućoj i ravnopravnoj komunikaciji članova odgojno-obrazovne zajednice. Također, prostorno-materijalno okruženje je odraz vrijednosti odgojno-obrazovne kulture vrtića. Stoga, prostorija skupine koja je prazna i nezanimljiva označava da je odgojitelju u toj skupini bitna kontrola nad djecom te da ima konstantan nadzor nad njima. Prazan prostor pogodan je u sredini prostorije jer se tamo sva djeca okupljaju kako bi zajedno razgovarali, igrali se ili kako bi im odgojitelj mogao nešto predstaviti. Međutim, vrlo je bitno da je ostali dio sobe opremljen raznovrsnim materijalom, jer upravo to pokazuje kako je odgojitelj svjestan da je za dječje učenje vrlo bitno da im je okruženje zanimljivo i dinamično. Nadalje, kod organizacije prostorno-materijalnog okruženja važni su segmenti kao pregrađivanje prostora te kutići, odnosno centri aktivnosti. Pregrađivanjem prostora, odgojitelj pokazuje kako smatra važnim da se dječje aktivnosti provode u manjim skupinama. Prednost ovakvog pristupa je u tome što svako dijete, kao i njihova komunikacija dolaze više do izražaja nego što bi se to zbivalo u velikoj skupini djece. Također, pregrađivanje prostorije omogućava lakšu podjelu materijala po sadržaju, odnosno formiranje centara aktivnosti. Kvalitetna struktura centara i logično postavljeni materijali mogu uvelike pridonijeti dječjem učenju i kvaliteti iskustava (Slunjski, 2008).

Još jedna dimenzija poticajnog okruženja vrtića koju je bitno spomenuti je socijalna dimenzija ili kako autorica Petrović-Sočo (2007) navodi, socio-pedagoška dimenzija. Petrović-Sočo (2007) ističe kako je socijalno okruženje vrlo bitno jer je dijete od samog rođenja socijalno biće te mu je predodređeno učiti, razvijati se i živjeti u interakciji sa okruženjem. Prvi socijalni kontakt koje dijete ima je njegova obitelj. Dijete u obitelji počinje učiti, razumijevati i dijeliti informacije u interakciji sa okolinom (Petrović-Sočo, 2007). Upravo iz tog razloga obiteljski odnosi vrlo su bitni za dječje daljnje razvijanje, kako u odgojno-obrazovnoj ustanovi, tako i izvan nje. Uz ulogu odraslih, vrlo je bitno naglasiti i ulogu vršnjaka u dječjem učenju. Naime, Slunjski (2008) naglašava kako bi u vrtiću trebalo što više poticati socijalne interakcije djece jer upravo kroz te interakcije djeca dijele ideje i zajednički dolaze do novih rješenja i spoznaja. Socijalno okruženje vrlo je usko povezano sa prostornim, primjerice, podjela prostorije u manje centre (kutiće) aktivnosti daje djeci mogućnost da se podijele u manje skupine u kojima mogu razviti puno kvalitetniju komunikaciju nego u velikoj skupini djece, što vodi do razvoja socijalne kompetencije djeteta (Slunjski, 2008).

Vremenska dimenzija neodvojiva je od prostorno-materijalne i socijalne jer su upravo dječje potrebe i njihov ritam ono što utječe na oblikovanje prostornog okruženja i obratno (Petrović-Sočo, 2007). Sva djeca nemaju isti tempo te bi to odgojitelji uvijek trebali imati na umu. Upravo zato Abbott i Moylett (1997, prema Petrović-Sočo, 2007) ističe kako djeca u jaslicama imaju individualan raspored spavanja, hranjenja i mijenjanja pelena te kako je djeci često potrebno višestruko ponavljanje neke radnje kako bi ju usvojila, što kod neke djece traje duže, a kod neke kraće. Sve navedeno ukazuje na veliku važnost pravilnog strukturiranja vremena i aktivnosti koje se provode u tom vremenu. Vrijeme je vrlo fleksibilna i promjenjiva dimenzija, navodi autorica. Unaprijed zadani raspored trebao bi biti okviran, a ne služiti kao nešto čega se treba striktno držati bez iznimaka. Na vremensko planiranje utječe dob i broj djece u skupini, dječje želje i mogućnosti (Petrović-Sočo, 2007). Odgojitelj bi prilikom organiziranja dana i aktivnosti trebao konzultirati roditelje te saznati navike djece u skupini i prema tome složiti raspored koji će svima odgovarati.

5. Suradnja obitelji i odgojno-obrazovne ustanove

Suradnja, uključivanje, angažiranost i partnerstvo samo su neki od pojmova koji opisuju odnos između roditelja, odnosno obitelji i odgojitelja, odnosno vrtića. Koji god da se pojam promatra, svaki od njih predstavlja aktivan i dvosmjernan odnos koji je određen raznim čimbenicima. Optimalnim oblikom se smatra partnerstvo jer kod njega se i roditelje i odgojitelje promatra kao stručnjake, roditelji u poznavanju svoje djece, a odgojitelji u svojoj profesiji. Veliku ulogu u kvaliteti ovog odnosa imaju i prijašnja iskustva, emocije te individualne vrijednosti jedne i druge strane. Svakako, osim činitelja procesa, roditelja i odgojitelja te njihovih dispozicija, kvalitetu suradničkih odnosa određuje i sama odgojno-obrazovna ustanova, odnosno njezina kultura. Ako je kultura ustanove usmjerena ka poboljšanjima kako stručnih djelatnika tako i roditelja, odnosi u toj ustanovi bit će kvalitetniji. Suradnja je dvosmjernan proces u koji moraju biti uključene obje strane kako bi suradnički odnos funkcionirao. Također, kako bi se postigao optimalan suradnički odnos vrlo je bitno da su u njegovom provođenju uključeni i određeni čimbenici, kao što su dvosmjerna komunikacija, međusobna podrška, zajedničko poticanje razvoja djeteta, zajedničko planiranje i provedba aktivnosti te zajedničko donošenje odluka (Višnjić Jevtić, 2018).

Kvalitetna komunikacija uvelike olakšava suradnički odnos jer je ona prva, a možda i najvažnija stavka svakog pozitivnog suradničkog odnosa. Bitno je da je komunikacija dvosmjerna jer kao što odgojitelji imaju puno znanja i informacija koje mogu podijeliti, imaju ih i roditelji, pogotovo o svom djetetu. Također, komunikacija bi trebala biti otvorena pogotovo kada se radi o očekivanjima koja odgojitelj ima od roditelja, ali i roditelj od odgojitelja i cjelokupne ustanove.

Nadalje, čimbenik koji igra bitnu ulogu u ovom odnosu je međusobna podrška. Podrška je vrlo bitan dio ovog odnosa jer ako bilo koja strana osjeti da nema podršku druge strane, može doći do negativnog utjecaja na sam suradnički odnos. Od odgojitelja se očekuje da su stalno spremni roditeljima pružiti podršku te da je ona dostupna svakom roditelju. Podrška se može postići savjetovanjem roditelja, ali roditelji se u tom smislu često smatraju pasivnom stranom. Međutim, roditelji u tom odnosu svakako nisu samo netko kome se prenosi znanje, već netko tko sudjeluje u zajedničkom kreiranju novih znanja.

Sljedeći čimbenik kojeg je bitno spomenuti je zajedničko donošenje odluka. Ovaj čimbenik suradnje manifestira se kroz roditeljsko uključivanje u rad upravljačkih tijela, a primjer u vrtiću je upravno vijeće vrtića.

I zadnji, ali ne manje važan čimbenik kojeg je vrijedno spomenuti je svakako zajedničko poticanje djetetova učenja i razvoja. U vrtiću se to može postići uključivanjem roditelja u izradu kurikuluma (Višnjić Jevtić, 2018). Roditelji se mogu uključiti u kreiranje i ostvarivanje obrazovnih ciljeva te mogu pomoći pri osmišljavanju kurikulumske aktivnosti. Također, roditelji imaju veliku ulogu u dječjem kulturalnom razvoju i učenju koje potiču svojim osobnim vrijednostima, običajima, ritualima, ali i očekivanjima.

5.1. Modaliteti suradnje

Prethodno su spomenuti neki oblici suradnje kao što su komunikacija, podrška roditeljima kroz savjetovanje, uključivanje u rad upravljačkih tijela te uključivanje roditelja u tvorbu kurikuluma. Postoji još mnogo modaliteta suradnje koji obilježavaju suradnički odnos roditelja i odgojitelja, ali oni se ne odvijaju s svakom ustanovom i sa svim članovima na jednak način. Razlog tome je što način provođenja suradnje nije zakonski propisan te stoga vrtići imaju određenu slobodu u stvaranju vlastite suradničke kulture. Kvaliteta suradničke kulture prvenstveno ovisi o kulturi i vrijednostima same ustanove, kao i o osobnim vrijednostima sudionika procesa.

Modaliteti suradnje često se dijele na tradicionalne i suvremene, međutim autorica Višnjić Jevtić (2018) ističe kako se modaliteti suradnje mogu podijeliti prema roditeljskoj ulozi i uključivanju u pojedine modalitete. Stoga, postoje modaliteti suradnje u kojima roditelji imaju pasivnu ulogu i oni u kojima roditelji imaju aktivnu ulogu. Modaliteti u kojima je roditeljska uloga pasivna zastupljeniji su od onih u kojima je uloga aktivna. Neki od tih modaliteta su roditeljski sastanci, individualni razgovori i pisana komunikacija.

Roditeljski sastanci su najčešći oblik suradnje u koji je uključeno okupljanje profesionalaca i grupe roditelja. Postoje različite vrste roditeljskih sastanaka, Milanović (2014) prikazuje podjelu na roditeljske sastanke predavačkog tipa, roditeljske sastanke oglednog tipa, roditeljske sastanke koji su organizirani radi druženja djece i odraslih te komunikacijske roditeljske sastanke.

Roditeljski sastanak predavačkog tipa održava se kako bi se roditeljima prenijele određene informacije, primjerice o radu predškolske ustanove, odgoju ili razvoju djeteta. Ovakav tip sastanaka može održavati odgojitelj, netko od stručnog osoblja vrtića ili stručnjaci izvan vrtića.

Zatim, drugi tip roditeljskog sastanka je ogledni roditeljski sastanak. Njegova svrha je prikazati roditeljima strategije rada odgojitelja te reakcije djece na njegove metode rada.

Roditelji ovim putem dobivaju informacije o ponašanju svog djeteta te o tome što se sve događa u vrtiću.

Sljedeći tip roditeljskog sastanka su oni sastanci koji su organizirani u svrhu druženja djece i odraslih. Milanović (2014) ističe kako se odgojitelji na tim sastancima osjećaju kompetentno jer pokazuju svoj rad s djecom. Također navodi kako se ti sastanci često pretvaraju u svečanosti zbog nekog posebnog događaja, praznika ili primjerice odlazak iz vrtića.

Posljednji tip roditeljskog sastanka je komunikacijski roditeljski sastanak. Na takvom roditeljskom sastanku sudjeluju oba odgojitelja i roditelji djece iz skupine, ali bez prisutnosti djece. Cilj ovakvog sastanka je omogućiti roditeljima da podijele svoje stavove, misli i iskustva s drugima. Na taj način roditelji mogu promišljati o važnim temama i najbitnije, jačati svoje roditeljske kompetencije.

Osim komunikacije odgojitelja sa skupinom roditelja, još jedan modalitet suradnje je i individualni razgovor. Milanović (2014) navodi kako jako puno odgojitelja nema potrebu provoditi individualne razgovore s roditeljima jer nije došlo do nekog problema ili konflikta koji bi se trebali rješavati tim putem. Međutim, autorica dalje navodi kako bi se taj pristup trebao promijeniti jer ako se individualni razgovori održavaju isključivo u svrhu razgovora o neugodnim temama, oni će postati neugodno iskustvo i za roditelje i za odgojitelja. Kako do toga ne bi dolazilo, odgojitelj kao temu sastanka s roditeljem može postaviti djetetov napredak u vrtiću, ponašanje u svakodnevnom boravku u skupni itd. Roditelje će zanimati napredak njihovog djeteta, jer je svakom roditelju, kao i odgojitelju cilj dobrobit djeteta.

Još jedan modalitet suradnje su kutići za roditelje. Oni se nalazi blizu ulaza u skupinu, a roditelji u njemu najčešće pronalaze informacije vezane uz odgojnu skupinu svog djeteta, ali nekad će se na njemu nalaziti i informacije vezane uz odgojno-obrazovnu ustanovu, kao i širu zajednicu. Suradnja se potiče uključivanjem roditelja u kreiranje svog kutića za djecu i druge roditelje u skupini.

Suradnja se može postići i kroz neke suvremene oblike komunikacije kojima se unaprjeđuju i proširuju tradicionalni oblici. Primjerice, na roditeljskim sastancima mogu se koristiti digitalni mediji za lakše razumijevanje, kao i za poticanje zanimljivosti. Neki od suvremenih oblika komunikacije su web-stranice odgojno-obrazovne ustanove, društvene mreže, forumi i slično. Prednosti komunikacije suvremenom tehnologijom mogu biti: brzina, omogućena komunikacija neovisno o vremenu (komunikacija izvan vrtića), trenutno dobivanje i povrat

informacije, a nedostaci mogu biti: nedostupnost računala ili interneta, propuštanje informacija zbog neprovjeravanja pošte te informatička nepismenost.

5.2. Zapreke suradnji

S obzirom da je u suradnju uključeno puno aspekata te barem dvije strane, ona je podložna promjenama. Neke od tih promjena mogu stvoriti određene zapreke u suradnji. Zapreke ovise o mnoštvu čimbenika suradnje, a oni su podijeljeni u tri skupine: strukturalni, kulturalni i interpersonalni čimbenici (Višnjić Jevtić, 2018).

Strukturalni čimbenici uvjetovani su vremenom i (ne)shvaćanjem povoda, kao ni cilja za suradnički odnos. Autorica Višnjić Jevtić (2018) naglašava kako u ovom kontekstu do zapreke može doći u problemskim situacijama u kojima se odgojitelji i roditelji mogu naći na suprotnim stranama. Također, iz perspektive odgojitelja, zapreku može činiti roditeljsko neodazivanje modalitetima suradnje, a iz perspektive roditelja to što odgojitelj ne odvaja dovoljno vremena da roditelje informira o njihovom djetetu.

Kulturalni čimbenici odnose se na kulture obiju strana, obiteljsku i vrtićku (Višnjić Jevtić, 2018). Ovdje ulogu imaju očekivanja, ali i stavovi o suradnji i kako bi ona trebala izgledati. Kada se govori o očekivanjima, roditeljska očekivanja od odgojitelja i njegova rada mogu biti potpuno suprotno od onoga što on u praksi provodi. Također, neki roditelji, ali i odgojitelji mogu imati krive stavove o tome kako bi suradnja trebala izgledati. Neki smatraju da bi uloge roditelja i odgojitelja trebale biti potpuno razdvojene i ne imat doticaj jedna s drugom, dok drugi smatraju da je za kvalitetno partnerstvo dovoljna samo komunikacija, bez roditeljskog uplitanja u odgojno-obrazovni rad ustanove.

Nadalje, interpersonalne čimbenike čine predrasude i stereotipi koje pojedinci u suradničkom odnosu mogu imati. Stoga je vrlo bitno da svaka strana u ovom odnosu može preispitati vlastite stavove i uvjerenja prema zajednici, jer su upravo ti stavovi ključni u formiranju suradničkog odnosa (Višnjić Jevtić, 2018). Odgojitelji roditelje mogu smatrati manje vrijednima od sebe u suradničkom odnosu ili ih mogu smatrati homogenim zajednicama, što u pitanje dovodi individualnost i posebnost svake obiteljske kulture.

5.3. Kompetencije odgojitelja za suradnju s roditeljima

Rad s djecom i suradnja s roditeljima vrlo su različiti aspekti odgojiteljske profesije od kojih svaki zahtjeva različite vještine i različite pristupe. Suradnja s roditeljima neizostavan je dio odgojiteljske profesije i njihova obaveza. Odgojiteljeva je uloga uvidjeti potrebu za suradnjom i on ima odgovornost za njezino uspostavljanje. Međutim, tu se u pitanje dovodi odgojiteljska kompetencija za uspostavljanje i održavanje suradničkog odnosa.

Kompetencije se smatraju spojem profesionalnih znanja, vještina i stavova te su ključne za ostvarivanje kvalitetnog suradničkog odnosa. Također, osim profesionalnih stavova veliku ulogu igraju i osobni stavovi, kao i predrasude za koje je vrlo bitno da ih je pojedinac svjestan.

Kada se govori o znanjima kao dijelu kompetencije za suradnju, ona se stječu obrazovanjem. Iako je primarna uloga obrazovanja prenošenje znanja, može se smatrati i početkom usvajanja vještina, jer su znanja temelj u njihovom ostvarivanju. Postoji mnoštvo znanja koja odgojitelji steknu u svom obrazovanju, ali u ovom kontekstu bitna su ona vezana uz suradnju s roditeljima, primjerice znanja o obitelji i njezinom funkcioniranju (Višnjić Jevtić, 2018). Odgojitelji bi trebali razumjeti obiteljsku kulturu i njezine odrednice te roditeljske stilove kako bi ta znanja mogli primjenjivati u svom radu, kako s djecom tako i s roditeljima. Također, znanja koja bi odgojitelji trebali imati za što kvalitetniji suradnički odnos su i znanja o različitim načinima uključivanja roditelja u suradničke odnose i prepoznavanje roditeljskih jakih strana. Tako da će ta znanja zajedno sa znanjima o obitelji omogućiti odgojiteljima uključivanje roditelja u odgovarajuće aktivnosti za njih. Iako su znanja bitna za ostvarivanje kompetencija, samo ona nisu dovoljna za kvalitetnu suradnju. Naime, odgojitelji mogu imati potrebna znanja za ostvarivanje suradnje, ali to ne znači da do suradnje mora doći ili da će ona biti kvalitetna te je stoga potrebno da se ta znanja stave u provedbu, odnosno da odgojitelji steknu potrebne vještine.

Kada se govori o vještinama za uspostavljanje kvalitetnog suradničkog odnosa, govori se o organizacijskim, suradničkim i komunikacijskim vještinama (Višnjić Jevtić, 2018). Organizacijske vještine uključuju organiziranje vremena i okruženja u kojima će se suradnja odvijati te omogućuju organiziranje i izvođenje raznih oblika suradnje roditelja i odgojitelja. Različiti modaliteti suradnje zahtijevaju i različitu organizaciju, primjerice priprema za roditeljski sastanak podrazumijeva organizaciju prostora, teme, kao i vremena koje mora uvažavati mogućnosti sudionika suradničkog odnosa. Nakon samog sastanka potrebno je pisanje evaluacije i izvještaja. Svejedno, usprkos dobroj pripremi, za odgojitelja je vrlo bitno

da se dobro snalazi u novim situacijama jer nekad neće moći predvidjeti neku situaciju koja se može dogoditi.

Sljedeće su suradničke vještine u koje općenito spadaju suradničko učenje i uspjeh, timski rad te uspješna komunikacija. Suradničke vještine koje su potrebne odgojitelju, prema Višnjic Jevtić (2018) su: podjela odgovornosti, suradničko učenje, stvaranje zajedništva s roditeljima koje se temelji na zajedničkim vrijednostima te djelovanje prema zajedničkom cilju. Kako bi mogli razvijati svoje suradničke vještine, odgojitelji moraju dobiti poštovanje i povjerenje roditelja. Nadalje, sljedeći oblik vještina su komunikacijske vještine koje su možda i najbitnije u ostvarivanju kvalitetnog suradničkog odnosa. Stoga, odgojiteljeva uloga je da stvori okruženje za komunikaciju s roditeljima, on mora biti empatičan i strpljiv, aktivno slušati i pokazati poštovanje za tuđa stajališta. Kvalitetna komunikacija također pretpostavlja mogućnost rješavanja problema te zajedničko donošenje odluka.

Zadnji dio kompetencija su stavovi odgojitelja koji uključuju stavove prema roditeljima i prema suradnji. Također, postoje stavovi koji otežavaju i oni koji poboljšavaju suradnju (Višnjic Jevtić, 2018). Pa tako, ako odgojitelj sebe stavlja iznad roditelja i njih gleda kao manje vrijednima, ne može doći do zajedničkog uspostavljanja suradnje niti ičega što se uz nju veže. Stoga neće doći do zajedničkog planiranja aktivnosti, postavljanja ciljeva, ali najvažnije ako odgojitelj sebe smatra vrijednijim ne može doći do jedne od najbitnijih pretpostavki ostvarivanja suradničkog odnosa, a to je podjela odgovornosti. Suprotno tome, stavovi koji poboljšavaju odnos roditelja i odgojitelja su usmjerenost na obitelj i individualnost svake obitelji, a odgojitelji su iskreni, fleksibilni i empatični.

6. Suradnjom roditelja i odgojitelja do dobrobiti djeteta

Na predškolsko dijete i njegov daljnji razvoj veliki utjecaj ima njegova obitelj i odgojno-obrazovna ustanova u kojoj se razvija. Višnjić Jevtić (2018) naglašava da je za osiguravanje optimalnih uvjeta dječjeg razvoja potrebna suradnja odnosno zajedništvo u međusobnim odnosima te određivanje zajedničkih odgojnih ciljeva. Roditelji i odgojitelji međusobno bi se trebali smatrati suradnicima prvenstveno iz razloga što su im uloge slične, a imaju i zajednički cilj, dobrobit djeteta.

Roditelji i odgojitelji smatraju se stručnjacima, roditelji u obiteljskom kontekstu i poznavanju svoje djece, a odgojitelji u kontekstu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Višnjić Jevtić (2018) naglašava kako odgojitelji iako promatraju individualne osobitosti svakog djeteta, postoji mogućnost da je njihov pogled na dijete barem djelomično određen socijalnim kontekstom. Međutim, odgojitelji imaju mogućnost vidjeti razvoj nekog djeteta u odnosu na drugu djecu te time dobiti širu sliku o djetetovim mogućnostima, dok roditelj svoje dijete vidi u užem okruženju i nema toliko razvijenu sliku o sposobnostima djeteta. To može dovesti do drugačijeg pogleda na razvoj djeteta. Upravo zato je bitno da roditelji i odgojitelji imaju razvijen suradnički odnos i kvalitetnu komunikaciju, jer dvosmjerna komunikacija znači da i roditelji i odgojitelji mogu međusobno dijeliti informacije te da se mogu usuglasiti oko očekivanja kako bi se postigao zadani cilj u odnosu na dijete, ali i roditelje i odgojitelje.

Kvaliteta partnerstva između roditelja i odgojitelja povezana je s ishodima kod djece, jedan od primjera su akademski ishodi. Kvalitetan partnerski odnos olakšava brze intervencije kod situacija koje mogu postati problematične, primjerice odustajanje od obrazovanja ili problematična ponašanja. Djeca će u tom slučaju pokazivati prosocijalno ponašanje, redovitije će pohađati nastavu i imati veća akademska postignuća.

Nakon obiteljskog okruženja, vrtić je djetetu vjerojatno prvi doticaj sa socijalnim okruženjem te ono može imati poteškoća s prilagodbom na njega. Kvalitetna suradnja roditelja i odgojitelja može uvelike olakšati ovaj proces kako djetetu, tako i roditeljima i odgojiteljima. Razlog tomu je što kada dijete vidi pozitivan odnos roditelja i odgojitelja dobiva određenu poruku o tome u kakvoj se ustanovi nalazi, odnosno da je ona sigurna za njega. Ta sigurnost, prema Višnjić Jevtić (2018), djetetu daje mogućnost ostvarivanja interakcija sa socijalnim i materijalnim okruženjem, a to može doprinijeti cjelovitom dječjem razvoju, odnosno ostvarivanju dugoročne dobrobiti.

Nadalje, pozitivna i dvosmjerna komunikacija između roditelja i odgojitelja prvenstveno omogućava odgojiteljima stjecanje informacija o pojedinom djetetu i obiteljskom okruženju u kojem odrasta, što dovodi do boljeg shvaćanja djetetovog razvoja te na kraju omogućava odgojitelju da što više individualizirano pristupa djetetu. Takva vrsta komunikacije se može ostvariti putem individualnih razgovora. Prednosti individualnog razgovora, naspram roditeljskog sastanka je u tome što se odgojitelj može posvetiti jednom roditelju i njegovom djetetu, može upoznati njihove vrijednosti i običaje te vidjeti u kojem segmentu mora prilagoditi svoje postupke. Ovim razgovorom i jedna i druga strana dobivaju priliku govoriti o očekivanjima od druge strane, što uvelike može unaprijediti suradnički odnos. Ako roditelj ima povjerenje u odgojitelja veća je šansa da će mu pružiti više informacija o obiteljskoj situaciji, roditeljskom stilu i načinima odgoja djeteta, a time će odgojitelj imati bolju i potpuniju sliku o kućnom stilu te obitelji i moći će shodno tome reagirati na djetetova ponašanja i potrebe, što ponovo dovodi do postizanja dobrobiti djeteta (Milanović, 2014). Također, kvalitetna komunikacija, kao i način rješavanja problema djetetu predstavljaju model koji ono usvaja i kojeg može primjenjivati u budućnosti, što je još jedan oblik utjecaja suradnje obitelji i odgojitelja na dugoročnu dobrobit djeteta. Ne samo pozitivna komunikacija, već i oblici ponašanja u partnerstvu općenito uvelike utječu na djetetova buduća ponašanja i odnose u društvu.

7. Zaključak

S obzirom da su se način života i obiteljska struktura toliko promijenile te se to odrazilo i na odgoj djece, vrtić ima sve veću ulogu u životu obitelji i samom odgoju djeteta. Stoga se da zaključiti da je suradnički odnos između roditelja i odgojitelja neizostavan dio kvalitetnog dječjeg odgoja, ali i daljnjeg razvoja djeteta. Tu naravno vrijedi spomenuti kako nije bitna samo suradnja između roditelja i odgojitelja, već i suradnja obitelji sa cijelim vrtićem, kao i suradnja svih stručnjaka u vrtiću međusobno. Sve to pridonosi kvalitetnoj kulturi cijelog vrtića, što također ima veliki utjecaj na dijete.

Djeca u vrtić kreću u vrlo ranoj dobi, već sa godinu dana te je stoga vrlo bitno da dijete odrasta u okruženju koje je podržavajuće i koje se temelji na povjerenju, jer će na taj način dijete imati dobre temelje za odrastanje i daljnji razvoj. Stoga, kako bi se postigao što bolji suradnički odnos, bitno je da između roditelja i odgojitelja postoji komunikacija temeljena na povjerenju i poštovanju. Također, komunikacija bi trebala biti temeljena na iskrenosti jer ako roditelj odgojitelju da do znanja da dijete kod kuće ima neku situaciju ili da se ponaša na određen način, odgojitelj će znati na koji način će pristupiti djetetu te na koji način će reagirati na određena ponašanja. Takva komunikacija mora biti obostrana, znači da i roditelj od odgojitelja treba moći dobiti informacije o ponašanju djeteta u vrtiću i reagiranju u određenim situacijama.

Kada se govori o roditeljima kao jednoj od strana suradničkog odnosa, prvenstveno se govori o kompetentnim roditeljima koji najbolje poznaju svoje dijete. Kompetentni roditelji se vode činjenicom da djeci predstavljaju uzor te se shodno tome i ponašaju. Takvi roditelji djeci pružaju veću skrb i podršku, prepoznaju dječja „dobra“ i „loša“ ponašanja, reagiraju na njihove potrebe i stvaraju uvjete za što kvalitetniji cjelokupni razvoj djeteta.

Nadalje, kada se govori o poticanju kvalitetne kulture ustanove može se zaključiti da su najbitnije stavke za ostvarivanje takve kulture kontinuirani rad, kolegijalnost, zajednička refleksija stručnjaka te dokumentacija. Također, osim zajedničkog rada, svaki stručnjak ima zadaću profesionalno se usavršavati kako bi se mogao što bolje prilagoditi situacijama i promjenama koje se svakodnevno dešavaju.

Unutar kvalitetnog okruženja razvijaju se i samopouzdana i uspješni pojedinci. To u ovom slučaju vrijedi i za dijete i za stručnjake u vrtiću jer svaki pojedinac koji se razvija u otvorenoj i suradničkoj zajednici osjećat će se kao da je dio te zajednice, a sve to dovodi do daljnjeg razvoja cjelokupne kulturne zajednice.

Literatura

Anić, V. (2007). *Rječnik hrvatskoga jezika*. Novi Liber

Domović, V. (2011). Učiteljska profesija i profesionalni identitet učitelja. U V. Vizek Vidović (ur.) *Učitelji i njihovi mentori: Uloga mentora u profesionalnom razvoju učitelja* (str 11-38). Institut za društvena istraživanja.

Glavina, E. (2018). Sustav podrške. U A. Višnjić Jevtić i I. Visković (ur). *Izazovi suradnje: Razvoj profesionalnih kompetencija odgojitelja za suradnju i partnerstvo s roditeljima* (str 145–164). Alfa.

Janković, J. (2008). *Obitelj u fokusu*. EtCetera.

Juul, J. (2008). *Život u obitelji*. Pelago.

Konvencija o pravima djeteta (2001). Ujedinjeni narodi.

Ljubetić, M. (2007). *Biti kompetentan roditelj*. Mali profesor.

Milanović, M. i sur. (2014). *Pomozimo im rasti, priručnik za partnerstvo odgojitelja i roditelja*. Golden marketing – Tehnička knjiga.

Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2015). Republika Hrvatska, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta.

Petani, R. (2011). Odnos roditelj-dijete. U D. Maleš (Ur.), *Nove paradigme ranoga odgoja* (str. 97–124). Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za pedagogiju.

Petrović-Sočo, B. (2007). *Kontekst ustanove za rani i predškolski odgoj i obrazovanje-holistički pristup*. Mali profesor.

Slunjski, E. (2008). *Dječji vrtić – zajednica koja uči, mjesto dijaloga suradnje i zajedničkog učenja*. Spektar Media.

Visković, I. (2018). Kultura zajednica u kojoj odrasta dijete rane i predškolske dobi. U A. Višnjić Jevtić i I. Visković (ur). *Izazovi suradnje: Razvoj profesionalnih kompetencija odgojitelja za suradnju i partnerstvo s roditeljima* (str 15–66). Alfa.

Višnjić Jevtić, A. (2018). *Odgojiteljska samoprocjena kompetencije za suradnju s roditeljima*. (Doktorska disertacija). Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet.

Višnjić Jevtić, A. (2018) Suradnički odnosi odgojitelja i roditelja kao pretpostavka razvoja kulture zajednica odrastanja. U A. Višnjić Jevtić i I. Visković (ur). *Izazovi suradnje: Razvoj profesionalnih kompetencija odgojitelja za suradnju i partnerstvo s roditeljima* (str 77–110). Alfa

Izjava o izvornosti završnog rada

Izjavljujem da je moj završni rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

Vlastoručni potpis:
